

NYT om § 3 og § 4

Februar 1996

156. Lovliggørelse af ulovligt udgravet sø - fredede dyrearter

Som led i et amts fysiske lovliggørelse af en ulovligt udgravet sø, blev søen tømt for vand. Tømningen medførte, at de krybdyr og padder, der var i søen, døde.

Dette gav anledning til et spørgsmål om, hvorvidt amtet herved havde overtrådt Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 67 af 4. februar 1991 om fredning af krybdyr, padder, hvirvelløse dyr, planter m.m.

Ifølge bekendtgørelsen må de dyr, der er omfattet af bekendtgørelsen, ikke slås ihjel eller indsamles. Alle danske vildtlevende krybdyr og padder er omfattet af bekendtgørelsen.

Det er Skov- og Naturstyrelsens opfattelse, at bekendtgørelsen kun indebærer en beskyttelse af selve de fredede arter og ikke deres levesteder.

Det forhold, at dyrene dør ved en biomstændighed som følge af en lovlig handling, der retter sig mod levestedet/biotopen og ikke mod dyrene som sådanne, er ikke i strid med fredningsbekendtgørelsen.

Levestederne for padder og krybdyr er primært beskyttet gennem naturbeskyttelseslovens § 3 om beskyttede naturtyper m.v., som omvendt ikke indeholder specifikke bestemmelser om artsbeskyttelse.

I styrelsens afgørelser i ankesager efter § 3 henvises der som hovedregel heller ikke til artsfredningsbekendtgørelsen. I særlige tilfælde stilles der dog vilkår om tidspunktet for udnyttelsen af en tilladelse efter § 3 af hensyn til dyrenes yngleperioder o.lign. (se f.eks. indrykning nr. 161 nedenfor).

157. Vedligeholdelse af vandløb - nye regulativer

Miljøstyrelsen anmodede Skov- og Naturstyrelsen om en udtalelse om, hvorvidt vedligeholdelse af en åstrækning var gennemført i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens § 3.

Den konkrete sag, der lå til grund for forespørgslen, angik bl.a. spørgsmålet om, hvorvidt et nyt regulativ for vandløbet f

ordrede en væsentlig ændret skikkelse i forhold til det for vandløb tidligere gældende regulativ, og om forholdet til naturbeskyttelseslovens § 3 var afklaret.

Om det gældende spørgsmål om forholdet mellem vandløbsregulativer og naturbeskyttelseslovens § 3 udtalte styrelsen følgende:

“Generelt om forholdet mellem vandløbsregulativer og naturbeskyttelseslovens § 3 skal Skov- og Naturstyrelsen bemærke, at der i meddelelsesbladet “NYT om § 3 og § 4” (Tidligere § 43 NYT) fra Skov-og

Naturstyrelsen i nummeret fra april 1995 er en indrykning nr. 146, som omhandler dette forhold. Det fremgår bl.a. heraf, at sædvanlige vedligeholdelsesarbejder i vandløb ikke kræver dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3, idet sædvanlig vedligeholdelse alene sigter mod at opretholde vandløbets tilstand og ikke ændre det.

Hvor der eksisterer et regulativ, vil det sige, at der ikke kræves dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3, hvis vedligeholdelse foretages i overensstemmelse med regulativet. Overholdes regulativet ikke gennem længere tid, kan vandløbet ændre skikkelse så væsentligt, at en genoptagen vedligeholdelse vil kræve en dispensation efter lovens § 3.

Generelt gælder i øvrigt ifølge Skov- og Naturstyrelsens eksisterende praksis, at opgravning af vandløb, hvor man uddyber vandløbet og afgraver brinker og sider, således at bundbredden forøges, falder uden for begrebet “sædvanlige vedligeholdelsesarbejder”, i naturbeskyttelseslovens forstand.

Styrelsen skal igen henvise til indholdet af indrykning nr. 146 i “NYT OM § 3 OG 4” fra 1995, som fastslår, at der kræves dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 til væsentlige ændringer af vandløb i forhold til gældende regulativer.

For så vidt angår nye vandløbsregulativer i almindelighed bemærkes, at et regulativ, der ændrer vandløbets skikkelse væsentlig i forhold til det tidligere gældende regulativ, principielt kræver en tilladelse efter § 3, hvis der er tale om “et § 3-vandløb”, medmindre det nye regulativ på tidspunktet for dets vedtagelse i det store og hele blot afspejler de faktiske forhold i vandløbet, uden at disse kan betragtes som ulovlige i forhold til § 3. Der henvises i øvrigt til vedlagte indryk nr. 20 fra § 43 NYT. Det kan endvidere ikke udelukkes, at den omstændighed, at § 3-hensynene er indgået utvetydigt i behandlingen af det nye regulativ, og at de klageberettigede i henhold til naturbeskyttelsesloven fuldt ud har været inddraget i sagsbehandlingen, indebærer, at en selvstændig § 3-godkendelse af det nye regulativ må anses for en ren formalitet.”

(Skr. af 11. okt. 1995, SN j.nr. 4319-0013).

158. Strafferetlig overtrædelse af naturbeskyttelseslovens § 3

I forbindelse med en straffesag blev Skov- og Naturstyrelsen anmodet om en udtalelse om, hvornår naturbeskyttelseslovens § 3 rent strafferetligt måtte anses for fuldbyrdet.

I den konkrete sag var ejeren tiltalt for i strid med naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2, nr. 2, jf. § 89, stk. 1, nr. 1 og 4, at have udgravet en grøft gennem et beskyttet mo-seareal. Spørgsmålet var, om fuldbyrdel-

sen var sket ved selve den fysiske opgravning af grøften, eller først når følger virkningerne heraf var indtruffet og mosen skadet via dræning.

Skov- og Naturstyrelsen udtalte hertil følgende:

“Efter naturbeskyttelseslovens § 3 må der ikke foretages ændringer i tilstanden af beskyttede naturtyper. I henhold til lovens § 65, stk. 3, kan amtsrådet dog i særlige tilfælde dispensere fra dette forbud.

Udgravning af en grøft, d.v.s. en regulering, som rækker videre end sædvanlige vedligeholdelsesarbejder i denne, er efter Skov- og Naturstyrelsens opfattelse at betragte som en foranstaltning, som kræver dispensation, uanset i hvilket omfang dræningen af mosen senere viser sig at være forøget.

Styrelsen finder derfor, at fuldbyrdelsen er sket på det tidspunkt, da den fysiske opgravning af grøften fandt sted.

Generelt skal styrelsen i øvrigt bemærke, at konsekvensen af et senere fuldbyrdelsestidspunkt ville være, at hverken den nævnte ordning eller tilsvarende dispensationsordninger ville kunne administreres i praksis, og at formålet med beskyttelsesordningerne dermed i vidt omfang ville forspildes. Det skyldes, at der først, når et givet indgreb var foretaget, ville kunne tages stilling til, om det ville have krævet en dispensation. Dette ville naturligvis medføre åbenbare vanskeligheder med hensyn til, dels hvornår ejeren i så tilfælde skulle indgive sin ansøgning, dels hvornår indgrebets virkning skulle vurderes.

Som det også gælder med hensyn til flere andre ordninger, er det hensigten, at også denne bestemmelse skal administreres som en forudgående dispensationsordning. Det

betyder, at alle indgreb, bortset fra de rent bagatelagtige, der typisk ændrer et område, kræver forudgående dispensation fra amtsrådet. Den tilsvarende tidligere gældende tilladelsesordning i naturfredningslovens § 43-43b, som nu er afløst af § 3, var ligeledes udformet på denne måde.”

(Skr.af 1/11-1995, SN j.nr. 4312/14-0064)

159. Omlæg/intensiv drift af ferske enge

En amtskommune anmodede Skov- og Naturestyrelsen om en udtalelse om rækkevidden af beskyttelsen efter naturbeskyttelseslovens § 3 af ferske enge, der er under intensiv drift, men som ikke omlægges i traditionel forstand.

Om den konkrete sag, der lå til grund for forespørgslen, var det oplyst, at der var tale om arealer, der var humusrige lavbundsjorde, og som lå ned til en å.

Arealerne havde tidligere været hyppigt omlagt og drevet med intensiv græsproduktion. Omlægningen havde imidlertid medført en væsentlig sammenbrænding med en mindskelse af humuslaget til følge. For at undgå dette og samtidig opretholde græsproduktionen havde en del af arealerne de sidste 5 år været drevet med isåning af græsfrø i riller med efterfølgende tromling ca. hvert 3. år. Arealerne var under begge driftsmetoder stærkt gødsket.

Isåningen af kulturgræs var sket med en maskine, som med en kniv skærer riller i græstørven og lægger græsfrø i rillerne. Rillerne skæres med 10-20 cm afstand.

Amtet havde foretaget en besigtigelse af engene, der fremstod som intensivt dyrkede græsmarker. Der var meget få vil-

de urter på arealerne; kun enkelte mælkebøtter, Alm. Hønsetarm og Alm. Fuglegræs. Græstørven var tæt og kompakt og bestod af kulturgræsser, især Alm. Rajgræs og Eng-Rapgræs samt kløver.

Skov- og Naturstyrelsen udtalte følgende: "Styrelsen deler amtets vurdering af, at de beskrevne arealer med hensyn til beliggenhed og fugtighedsforhold opfylder de kriterier for afgræsningen af ferske enge, der er beskrevet i Miljøministeriets Vejledning om registrering af beskyttede naturtyper.

Med hensyn til omlæg fremgår af den nævnte vejledning, at ferske enge, som omlægges hyppigere end hvert 7.-10. år, ikke er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3.

Ved omlæg forstås ifølge vejledningen normalt pløjning eller fræsning med efterfølgende jordbehandling m.v. og tilsåning med græs eller en ny mellemafgrøde samt gødskning og sprøjtning.

Styrelsen er enig i, at den nuværende drift med isåning af græs uden pløjning ikke umiddelbart kan karakteriseres som omlæg som ovenfor beskrevet. Det afgørende for, om arealerne eventuelt omfattes af naturbeskyttelseslovens § 3, når de ikke har været omlagt i traditionel forstand i mere end 7-10 år, er efter Skov- og Naturstyrelsens opfattelse, om den beskrevne metode for isåning af græs ca. hvert 3. år kan sidestilles med omlæg, d.v.s. om den har den samme virkning på arealernes tilstand.

På det foreliggende grundlag er det Skov- og Naturstyrelsens vurdering, at isåning af kulturgræs i riller med kun 10-20 cm afstand i kombination med den kraftige gødskning, der finder sted, kan sidestilles

med omlæg i traditionel forstand. Styrelsen har herved lagt vægt på, at græstørven på arealerne ved besigtigelsen var tæt og kompakt og kun indeholdt meget få vilde urter, idet dog bemærkes, at dette også kan være tilfældet på enge, der omlægges med længere mellemrum, hvis omlægget har fundet sted for nylig. Endvidere bemærkes, at styrelsen ikke hermed har taget stiling til, om en mere ekstensiv isåning af græs efter samme metode og/eller mere moderat gødskning også kan sidestilles med omlæg af en karakter, der medfører, at arealerne ikke er omfattet af § 3.

Sammenfattende er det Skov- og Naturstyrelsens opfattelse, at den beskrevne drift af arealerne må sidestilles med et egentligt omlæg ca. hvert 3. år, således at arealerne ikke omfattes af naturbeskyttelseslovens § 3, så længe denne driftsform opretholdes, eller så længe arealerne efter driftsformens ophør endnu ikke har "vokset sig ind i" § 3-beskyttelsen."

(Skr. af 8/1-1996, SN j.nr. 0061/ØKL-0003).

160. § 3-beskyttelsen i byzone og sommerhusområde

En amtskommune forespurgte telefonisk, om et moseareal på 500 m² og et hedeareal på 3500 m² i et sommerhusområde kunne betragtes som ét areal, således at opførelse af en hytte på arealerne krævede en dispensation fra § 3.

Skov- og Naturstyrelsen udtalte hertil, at §3 i fuld udstrækning finder anvendelse i byzone og sommerhusområder, for så vidt angår moser på 2500 m² og derover. For heder, strandenge, strandsumpe, overdrev og ferske enge i sådanne områder kræves

alene dispensation til tilstandsændringer til landbrugsformål.

I den aktuelle sag var således hverken mosen p.g.a. dens størrelse, eller heden p.g.a. foranstaltningens karakter, hver for sig omfattet af § 3.

Skov- og Naturstyrelsen fandt derfor ikke, at arealet i dette tilfælde burde betragtes som ét samlet areal. Til grund for sin vurdering lagde styrelsen især, at anvendelsen af "mosaiklignende" betragtninger måtte forudsætte en ensartet beskyttelse med hensyn til indgreb af alle delarealer.

161. Opfyldning af vandhuller

Med henblik på at forbedre driften på en landbrugsejendom ansøgte ejeren amtsrådet om tilladelse til at flytte et vandhul, der fungerede som branddam, og til at fylde to mergelgrave på 200 m² og 300 m² op.

Amtsrådet gav dispensation i medfør af § 3 til at flytte vandhullet på betingelse af, at et nyt vandhul med samme størrelse og dybdeforhold blev etableret således, at det kom til at fungere sammen med et lille udrænet vådområde, der ikke var omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Det samlede naturområde skulle fremover være omfattet af § 3.

Amtsrådet gav endvidere dispensation til at nedlægge de to mergelgrave på 200 og 300 m² på betingelse af, at der blev anlagt et erstatningsvandhul med en samlet vandflade på mindst 500 m² med en 5 m bred dyrknings-, gødsknings- og sprøjtefri bræmme omkring og i en afstand af mindst 10 m fra en bæk uden direkte forbindelse med denne. Bredden skulle være jævnt skrånende med en hældning på 1:4 eller

fladere mod vandhullets centrum, der skulle være mindst 1 m dyb. Der måtte ikke udsættes eller fodres fugle, krebs eller fisk eller opsættes andehuse eller lignende. Erstatningsbiotopen skulle anlægges før eller senest samtidig med opfyldningen af de to mergelgrave. Anlægget skulle ske i perioden 15.8 - 15.3 uden for paddernes ynglesæson. Erstatningsvandhullerne skulle anlægges, så de fik åbent vandspejl størstedelen af året. Efter etableringen skulle amtskommunen syne arbejdet. Såfremt vandhullerne viste sig ikke at holde vand, kunne amtskommunen kræve dem uddybet eller udvidet.

Såfremt der under gravearbejdet fremkom fund af fortidsminder, skulle arbejdet straks stoppes og det lokale museum straks underrettes, hvorefter museets anvisninger skulle følges.

En interesseorganisation påklagede amtsrådets afgørelse for så vidt angår nedlæggelsen af de to mergelgrave, idet organisationen bl.a. henviste til, at et ønske om at forbedre driften på en landbrugsejendom ikke var en tilstrækkeligt tungtvejende grund til at tillade nedlæggelsen af mergelgravene.

Amtsrådet udtalte i anledning af klagen, at det var amtsrådets vurdering, at der ved etableringen af erstatningsbiotopen for de to nedlagte mergelgrave ville opnås biologiske forhold af mindst samme værdi som med de nuværende forhold.

Af Skov- og Naturstyrelsens afgørelse fremgik bl.a., at der skal tungtvejende grunde til at ændre tilstanden i et område omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, og at landbrugsmæssige hensyn normalt ikke anses for tilstrækkelige. Desuden bør der normalt ikke gives tilladelse til nedlæggelse af naturområder mod oprettelse af

erstatningsbiotoper, medmindre der opnås en klar forbedring af naturforholdene herved.

På baggrund af de faktiske omstændigheder i den konkrete sag, stadfæstede styrelsen amtsrådets afgørelse men på skærpede vilkår om størrelsen af erstatningsbiotopen for de to mergelgrave. Det var således et vilkår for dispensationen, at erstatningsbiotopen som hovedindhold skulle have en vandflade, der sammenlagt var dobbelt så stor som de to mergelgrave, der blev nedlagt. Erstatningsbiotopen kunne enten anlægges som et stort samlet lavvandet vandhul, eller som to vandhuller tæt ved hindanden, hvor det ene skulle være lavvandet.

Styrelsen fastsatte endvidere yderligere vilkår om, at der skulle flyttes 3-5 store grabfulde materiale med planter i fra vandkantzonen i de to mergelgrave over i det eller de nye huller for at starte etablering af det plante- og dyreliv, der følger med i materialet, og at erstatningsbiotopen fremover skulle være omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3.

(Skr. af 30/10-1995, SN j.nr. 4312/8-0023).

162. Klageberettigelse efter naturbeskyttelseslovens § 86

En landsdækkende forbund, der ikke som sådan var klageberettiget efter naturbeskyttelseslovens § 86, havde som mandatar for en lokal sammenslutning, der måtte anses for at være klageberettiget, rettidigt indbragt amtskommunes afgørelse efter § 3, idet klagen dog blev betegnet som foreløbig.

I forbindelse med den endelige klageskrivelse, der blev indgivet efter klagefristens udløb, meddelte det landsdækkende forbund, at den lokale sammenslutning havde tilbagekaldt sin fuldmagt, men at forbundet nu repræsenterede to lokale lodsejere.

Styrelsen meddelte, at der efter dennes opfattelse var tale om, at en rettidig klage, der i realiteten var trukket tilbage, nu blev søgt overtaget af klagererne, som forbundet ikke var mandatar for, da den oprindelige klage blev indgivet, og som derfor ikke kunne anses for at have klaget rettidigt. Styrelsen anså derfor den oprindelige, rettidige klage som tilbagekaldt.

Kommentar: De to lodsejere var ikke direkte medlemmer af den lokale sammenslutning, idet dennes medlemmer bestod af forskellige foreninger. Det havde dog næppe medført et andet resultat, såfremt der havde været tale om direkte medlemskab af en forening og dennes beslutning om at tilbagekalde klagen var blevet truffet i overensstemmelse med foreningens vedtægter.

(Skr. af 7/7 og 5/10-1995, SN j.nr. 4312/11-0061,

163. Forespørgsel om retningslinier for restaurering af sammenbrudte rørlagte vandløb i vejunderføringer

På foranledning af en forespørgsel fra en skovdyrkerforening anmodede en amtskommune om vejledende retningslinier for restaurering af sammenbrudte rørlagte vandløb i vejunderføringer.

I den anledning udtalte Skov- og Naturstyrelsen følgende:

“... beskyttelsen af vandløb efter naturbeskyttelseslovens § 3 omfatter alene det “åbne forløb”. Efter styrelsens opfattelse vil der derfor kunne gennemføres en restaurering af ødelagte vejunderføringer uden tilladelse, med mindre restaureringen kan medføre ændringer af det åbne forløb, og sådanne ændringer ikke kan karakteriseres som kortvarige.

Såfremt vejunderføringen har været ødelagt i længere tid, således at vandløbets åbne forløb er blevet ændret, og denne tilstand har varet gennem længere tid, vil en reparation af vejunderføringen medføre ændringer af vandløbets åbne forløb og dermed kunne have karakter af et indgreb, der kræver tilladelse efter naturbeskyttelseslovens § 3.”

Kommentar: Indtil den nye naturbeskyttelseslov gik ordlyden af vandløbsbeskyttelsen (§ 43) ud på, at der ikke måtte foretages ændringer af det “åbne forløb”. Det var således også på den baggrund, at den konkrete udpegning af vandløb fandt sted. Denne ordlyd blev ved naturbeskyttelsesloven af 1992 ændret til “ændring i tilstanden ... af vandløb eller dele af vandløb”. Der er imidlertid intet, der tyder på, at der hermed er tilsigtet nogen realitetsændring, således at rørlagte vandløbsstrækninger nu er - eller kan blive - omfattede af beskyttelsen. På den baggrund må det derfor antages, at beskyttelsesens omfang og indhold i denne henseende er uændret.

(Skr. af 31. 1-1996, SN j.nr. 1996-004/ØKL-0002).

164. Naturklagenævnsafgørelse om anlæg af en adgangsvej over en eng

Et amtsråd meddelte i henhold til naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 1 afslag på en ansøgning om anlæg af en intern adgangsvej over en eng i forbindelse med en ansøgning om tilladelse til råstofindvinding.

Engen, der var registreret som en græsset kulturesseng og omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, var i regionplanen udpeget som økologisk forbindelse.

Ejeren påklagede afgørelsen til Naturklagenævnet og gjorde gældende bl.a., at der forelå en meget væsentlig økonomisk interesse i vejen, at den pågældende vej - uanset at den i marken i et vist omfang fremtrådte som overgroet - allerede bestod, idet den bl.a. var afsat i matrikelkortet som den eneste adgangsvej til et tidligere eksisterende husmandssted, samt at den påfyldning af grusmaterialer, som var nødvendig, kunne fjernes, når råstofindvindingen var afsluttet, således at engen blev genetableret.

Naturklagenævnet stadfæstede med et flertal på 9 medlemmer amtskommunens afslag med følgende begrundelse:

“Efter naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2 må der ikke foretages ændringer i tilstanden af ferske enge, når sådanne naturtyper enkeltvis, tilsammen eller i forbindelse med de søer, der er nævnt i stk. 1, er større end 2.500 m² i sammenhængende areal. Efter lovens § 65, stk. 3 skal der foreligge særlige omstændigheder, før der kan gives dispensation til foranstaltninger, som ændrer tilstanden i de beskyttede naturtyper, når ændringerne er væsentlige eller i modstrid med ønsket om at opretholde de pågældende naturtyper som sådanne.

Naturklagenævnet finder ligesom ... amt, at anlæg af en adgangsvej hen over ... Eng i forbindelse med grustransport med dumpere vil indebære en ændring af engens tilstand og medføre en væsentlig forringelse af ojmrådets naturmæssige værdi. Der kræves derfor dispensation til det ansøgte, uanset at der tidligere har været et vejspor over engen. Der findes ikke at foreligge sådanne særlige omstændigheder, der kan begrunde en dispensation.”

Mindretallet stemte for, at det ansøgte ikke krævede en dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3.

(Naturklagenævnets afgørelse af 24/10.-1995, j.nr. 23/300-0005. SN j.nr. 4316/4-0005).

165. Naturklagenævnets afgørelse i en sag om lovliggørelse af allerede foretaget fjernelse af jorddiger

Nogle lodsejere havde uden forudgående dispensation fjernet 2 jorddiger, hhv. 270 og 310 meter lange.

Det ene dige havde efter oplysningerne fra amtskommunen haft en bredde på ca. 1,5 meter og en højde på op til 40 cm, været markant med megen trævækst og haft direkte forbindelse til et større mosekompleks. Det andet dige havde haft spredt træbevoksning og var af amtskommunen som et udskiftningsdige fra slutningen af 1700-tallet karakteriseret som værende af stor kulturhistorisk værdi. Fjernelsen af digerne havde efter den lokale kommunes opfattelse medført en stor forringelse af landskabet.

Begge diger var optegnet med digesignatur på Kort- og Matrikelstyrelsens kortværk

Danmark (1:25.000) og kunne erkendes på luftfoto fra juli 1992.

Amtskommunens afslag på lovliggørelse af fjernelsen samt påbud om reetablering blev af lodsejerne påklaget til Naturklagenævnet.

Skov- og Naturstyrelsen udtalte bl.a., at et genopført dige - ud fra en kulturhistorisk synsvinkel - vil være en kulisse, hvorimod skellet, som diget havde markeret, stadig havde en autensitet. En beplantning, som i karakter lignede de fjernede levende hegn, ville kunne fremhæve skellene, uden at der blev tilføjet uautentiske træk i landskabet. Etablering af et levende hegn med hjemmehørende arter på de steder, hvor de tidligere jorddiger lå, ville ud fra et biologisk synspunkt være at foretrække frem for reetablering af jorddiger uden vegetation.

Naturklagenævnet fandt ikke, at der forelå sådanne særlige omstændigheder, der kunne begrunde en dispensation til fjernelse af digerne, men omvendt heller ikke at der var tilstrækkelig grund til at forlange de sløjfede diger genopført, idet den oprindelige konstruktion var gået tabt, således at nye diger alene ville blive kopier.

Af Naturklagenævnets afgørelse fremgår videre, at den indbragte afgørelse ændres, "således at der meddeles dispensation fra lovens § 4, stk. 1 til fjernelse af de omhandlede jorddiger på betingelse af, at der etableres erstatningsbiotoper i form af levende hegn. De levende hegn skal etableres, hvor jorddigerne var beliggende, samt beplantes med en for egnen karakteristisk digebeplantning efter nærmere anvisning fra ... Amt. Tilstedeværelsen af de således etablerede levende hegn skal sikres ved en deklaration, der tinglyses på ejendommene ved amtets foranstaltning."

Kommentar: Skov- og Naturstyrelsen har på baggrund af denne afgørelse truffet en lignende afgørelse i en sag om efterfølgende dispensation til fjernelse af et jorddige. I afgørelsen er fremhævet, at et retableret jorddige ikke ville være autentisk, samtidig med at erstatningsbiotopen (et levende hegn som i Naturklagenævnets afgørelse) ville kunne tjene som en økologisk forbindelseslinie til en nærliggende mose.

(Naturklagenævnets afgørelse af 24/1.-1996, j.nr. 24/420-0005 og Skov- og Naturstyrelsens afgørelse af 9/2-1996, j.nr. SN 4312/3-0011).

166. Afslag efter naturbeskyttelseslovens § 4 til fjernelse af jorddiger

Skov- og Naturstyrelsen omgjorde 3 af en amtskommune meddelte dispensationer til fjernelse af jorddiger, således at der blev givet afslag. Alle afgørelser var påklaget af en naturorganisation.

I alle tre sager var der tale om jorddiger, der

- var optaget i kortværket Danmark (1:25.000), seneste reviderede udgave forud for den 1. juli 1992,
- sandsynligvis, stammede fra perioden efter udskiftningen og sikkert var opført i 1800-tallet,
- var bevoksede hhv. med gamle piletræer og en blanding af store graner og forskellige løvtræer,
- udgjorde dele af et større kompleks af diger i området,
- havde en højde på op til 1 m, medens bredden varierede mellem 1,5 m og 3 m og
- fremtrådte som markante i landskabet, idet den ene digestrækning som en del af et

tidligere fjernet dige dog kun udgjorde ca. 60 m, medens de øvrige var på hhv. 200 m og 600 m.

Baggrunden for ansøgningerne om tilladelse til at fjerne digerne var varierende og omfattede dels jordbrugsmæssige forhold, dels æstetiske grunde, dels gener i forbindelse med sne.

Skov- og Naturstyrelsen fandt ikke, at der i nogen af de tre sager forelå sådanne særlige omstændigheder, der kunne begrunde, at der blev givet dispensation til fjernelse af digerne. I afgørelsen blev bl.a. henvist til, at naturbeskyttelseslovens § 4 var formuleret som en forbudsbestemmelse med mulighed for dispensation i særlige tilælde, og at det af lovens forarbejder fremgik, at der ikke er tilstrækkelig begrundelse for et indgreb, at der er påvist en væsentlig jordbrugsmæssig interesse.

(Skivelser af 6/2-1996, SN j.nr. 4312/11-0056, SN j.nr. 4312/11-0059 og SN j.nr. 4312/11-0064).

167. Naturklagenævnsafgørelse om etablering af et højvandsdige i et § 3-område, der lå i et EF-fuglebeskyttelsesområde

En amtskommune havde meddelt dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 til etablering af et højvandsdige. En naturorganisation ankede afgørelsen, for såvidt angik digets placering og udformning.

Digets placering berørte et areal der, foruden naturbeskyttelseslovens § 3, var omfattet af et EF-fuglebeskyttelsesområde.

Skov- og Naturstyrelsen udtalte sig ikke imod digets delvise placering indenfor fug-

lebeskyttelsesområdet, men fandt, at den planlagte beplantning med hyben (*Rosa rugosa*) var uhensigtsmæssig. Styrelsen anbefalede i stedet en beplantning med Hjelme, Klit-Rose, Gråris og andre lokale småbuske.

Naturklagenævnet fandt ikke, at der var en tilstrækkelig tungtvejende begrundelse for en placering af en del af diget indenfor EF-fuglebeskyttelsesområdet. Naturklagenævnet stadfæstede derfor amtskommunens tilladelse bl.a. dog med den ændring, at diget skulle placeres udenfor EF-fuglebeskyttelsesområdet.

(Naturklagenævns afgørelse af 30/10-1995, j.nr. 23/500-0009, SN j.nr. 4312/8-0009).

168. Naturklagenævnsafgørelse om gødskning, kalkning og sprøjtning af eng

Et amtsråd afslog at meddele dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 til lovliggørelse af et efter amtsrådets opfattelse ulovligt opdyrket engareal. Amtet påbød samtidig ejeren at føre engen tilbage til natureng ved fremover at undlade jordbearbejdning, kalkning, gødskning og sprøjtning af arealet. Ejeren påklagede afgørelsen til Naturklagenævnet.

Sagens kerne var om, hvorvidt engarealet hidtil havde været gødsket, kalket og sprøjtet. Kalkning, gødskning og sprøjtning "i hidtidigt omfang" kræver nemlig ikke dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3.

Amtet begrundede sin afgørelse med, at det hidtidige gødskningsforbrug, som angivet af ejeren, ikke stemte overens med observationer af floraen på det pågældende areal. En række af de forekommende arter

ville efter amtets opfattelse ikke findes ved tilførsel af de angivne mængder gødning. For så vidt angår spørgsmålet, om der hidtil var foretaget kalkning, anførte amtet, at plantevæksten ikke bar tydelig præg heraf.

Ejeren, der kunne acceptere, at der ikke måtte ske jordbearbejdning, gjorde gældende, at arealet var blevet regelmæssigt gødsket i overensstemmelse med angivelserne i de fremlagte mark- og gødningsplaner, samt at arealet var blevet kalket med 4-5 års mellemrum og sprøjtet mod tidsler og stankelbenslarver efter behov.

I en udtalelse indhentet af Naturklagenævnet anførte Skov- og Naturstyrelsen, at de plantearter, som amtet havde registreret på arealet, ikke var et entydigt udtryk for en engtype uden gødskning. Hvorvidt de af ejeren angivne gødskningsmængder rent faktisk var blevet spredt på engen, kunne således ikke afgøres alene ud fra listen over registrerede planter på engen. Styrelsen fandt dog, at arealet næppe var blevet gødsket med de angivne mængder. Styrelsen vurderede på denne baggrund, at anvendelse af kalk og kemiske bekæmpelsesmidler på engen krævede dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3, mens gødskning måtte kunne ske i det hidtidige omfang.

Ved sin afgørelse byggede Naturklagenævnet på ejerens oplysninger om hidtidigt gødskningsforbrug, således som det fremgik af de fremlagte mark- og gødningsplaner. Nævnet lagde endvidere til grund, at der var blevet kalket og sprøjtet i det af ejeren angivne omfang, uanset at dette ikke kunne aflæses af mark- og gødningsplanerne. På denne baggrund ophævede Naturklagenævnet amtsrådets afslag på dispensation og påbud om at undlade gødskning, kalkning og sprøjtning således, at engen

måtte gødskes, kalkes og sprøjtes svarende til det hidtidige omfang som oplyst af ejeren.

(Naturklagenævnets skr. af 31/8-1995,
j.nr. 23/500-0007, SN j.nr. 4316/8-0008)

NYT *om § 3 og § 4*